

Robert W. Włodarczyk

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

KIERUNEK I TENDENCJE ZMIAN ZJAWISKA BEZROBOCIA W STREFIE EURO

Streszczenie: Zasadniczym celem artykułu jest próba analizy kierunków i wysokości stopy bezrobocia w regionach NUTS 2 strefy euro w latach 1999–2008. W ramach rozważań wykorzystano dane statystyczne z bazy Eurostatu dotyczące bezrobocia dla wspomnianych wyżej regionów. Do obróbki danych i obliczeń zastosowano program Microsoft Office Excel i program statystyczno-ekonometryczny Gretl. Przeprowadzone analizy wykazały, że w okresie 1999–2008 doszło do widocznego ograniczenia bezrobocia i jego zróżnicowania przestrzennego w regionach NUTS 2 strefy euro. Mimo to zauważono wysoką inercyjność bezrobocia regionalnego oraz nadal niepokojące dysproporcje tego zjawiska na obszarze strefy euro, czego przejawem był fakt, że ponad 60% regionów NUTS 2 posiadało stopę bezrobocia wyższą niż średni poziom w UE-15.

Słowa kluczowe: rynek pracy, bezrobocie, strefa euro.

1. Wstęp

Dyskursywne dociekania teoretyczne i aplikacyjne w zakresie efektywności funkcjonowania unii monetarnej w Europie trwają nieprzerwanie od blisko pół wieku, począwszy od prekursorskich prac dotyczących sposobów wyznaczania optymalnego obszaru walutowego¹. Kwestia ta nabrała jeszcze większego znaczenia w świetle perspektyw dalszego rozwoju UGW² i ciągłej ewolucji poglądów na ten temat. Według powyższych przesłanek osiągnięcie wysokiej efektywności funkcjonowania obszaru wspólnej waluty wymaga ograniczenia idiosynkratyczności sfery realnej między poszczególnymi krajami członkowskimi, albowiem kraje te mogą zderzać się z problemem szoków asymetrycznych. Wówczas konieczne byłyby wysoce sku-

¹ R.A. Mundell, *A Theory of Optimum Currency Areas*, "The American Economic Review" 1961, vol. 51, issue 4, September, s. 657–665; R.I. McKinnon, *Optimum currency areas*, "American Economic Review" 1963, vol. 53, no. 4, s. 717–725; P.B. Kenen, *The Theory of Optimum Currency Areas: An Eclectic View* [w:] *Monetary Problems of the International Economy*, red. R.A. Mundell i A.K. Swoboda, Chicago 1969, s. 41–60.

² W pracy stosuje się wymiennie pojęcia: strefa euro, Euroland, kraje Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW).

teczne mechanizmy dostosowawcze, tak aby asymetrie koniunkturalne nie transformowały się w bezrobocie długookresowe³.

Wobec widocznych rozbieżności rozwojowych i strukturalnych między krajami europejskimi niezbędne wydaje się prowadzenie badań nad stopniem ujednoczenia gospodarek wchodzących w skład nowego ugrupowania walutowego. Szczególnie wiąże się to z bardziej wnikliwymi opracowaniami zagadnień związanych z rynkiem pracy, będących przedmiotem analiz i dyskusji praktycznie w każdej współczesnej gospodarce rynkowej⁴. Nie inaczej jest również w ramach unii monetarnej, gdzie choć relacje wewnątrz rynku pracy odgrywają kluczową rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym⁵, to sam fakt istnienia unii monetarnej istotnie modyfikuje jego znaczenie. Z jednej strony musi on pełnić funkcje zgodne z interesem społecznym i ekonomicznym danego kraju, z drugiej zaś powinien wykazywać się wysoką mocą dostosowawczą z punktu widzenia strategii rozwoju całego ugrupowania monetarnego.

Jednym z ważniejszych dylematów w zakresie gospodarowania zasobami pracy w krajach i regionach strefy euro są kwestie bezrobocia⁶. Dotyczy to zarówno aspektów strukturalnych, jak i dynamiki oraz ujęcia przestrzennego. Nie ulega więc wątpliwości, że powyższe kwestie nie są jeszcze ostatecznie rozstrzygnięte, dlatego też dużym wyzwaniem stają się analizy dotyczące bezrobocia w Eurolandzie.

Zasadniczym celem artykułu jest pokazanie kierunku i tendencji zmian stopy bezrobocia w regionach NUTS 2 strefy euro w latach 1998-2008. W dalszej części opracowania omówiono ogólne tendencje w bezrobociu na poziomie krajowym i regionalnym, zróżnicowanie stopy bezrobocia w regionach NUTS 2, trwałość tego zjawiska w rozpatrywanym okresie oraz metodykę badań i wyniki analizy statystycznej. Artykuł kończy podsumowanie oraz wnioski badawcze.

2. Uwagi metodyczne

Obiektem badawczym jest poziom bezrobocia w regionach NUTS 2 w krajach strefy euro⁷ w latach 1999-2008, czyli od początku funkcjonowania wspólnej waluty w europejskiej rzeczywistości.

³ P. De Grauwe, Y. Aksoy, *Are Central European countries part of the European Optimum Currency Area?*, [w:] *Inclusion of Central European Countries in the European Monetary Union*, red. P. De Grauwe i V. Lavrac, Kluwer Academic Publishers, Boston–Dordrecht–London 1999, s. 13.

⁴ D. Kotlorz, U. Zagóra-Jonszta, *Rynek pracy w teorii i praktyce*, Prace Naukowe, Akademia Ekonomiczna im. Karola Adameckiego w Katowicach, Katowice 1998, s. 18.

⁵ A. Malarska, *Bezrobocie w Polsce w ujęciu regionalnym. Studium statystyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000, s. 15.

⁶ J. Decressin, A. Fatas, *Regional Labour Market Dynamics in Europe*, "CEPR Discussion Paper" 1994, no. 1085, December, s. 1-18; F.E. Caroleo, S. Destefanis, *The European Labour Market. Regional Dimensions*, Physica-Verlag, Heidelberg–New York 2006, s. 1-7.

⁷ Szerzej na ten temat zob.: Biuro Statystyczne (Dyrekcja Generalna) Komisji Europejskiej – Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/codelist_en.cfm?list=nuts).

W opracowaniu wykorzystano 173 regiony NUTS 2 istniejące na terytorium UGW, których granice zostały wyznaczone na podstawie kryteriów ilościowych dotyczących liczby zamieszkującej populacji: minimalnie 0,8 mln osób i maksymalnie 3 mln osób. Liczba regionów NUTS 2 według krajów UGW przedstawia się następująco: Austria (9 regionów); Belgia (11); Cypr (1); Finlandia (5); Francja (26); Grecja (13); Hiszpania (19); Holandia (12); Irlandia (2); Luksemburg (1); Malta (1); Niemcy (39); Portugalia (7); Słowacja (4); Słowenia (2); Włochy (21). Poszczególne kody regionów NUTS 2 – zawarte w tab. 4 – stworzono jako dwuliterowe oznaczenia odpowiadające krajowi, które są identyczne z dwuliterowym kodem ISO 3166-1 przyznawanym dla aktualnych nazw państw. Przedstawiona struktura regionów NUTS 2 w UGW została opracowana na podstawie oficjalnej nomenklatury standardu geokodowania przestrzeni Unii Europejskiej oraz identyfikowania statystycznych jednostek terytorialnych.

Do obliczenia zróżnicowania regionalnej stopy bezrobocia wykorzystano współczynnik zmienności, natomiast w celu osiągnięcia średniej regionalnej stopy bezrobocia zastosowano średnią geometryczną.

3. Tendencje zjawiska bezrobocia w strefie euro

Jednym z ważniejszych aspektów w zakresie gospodarowania zasobami siły roboczej w każdej unii monetarnej jest poziom nasilenia się zjawiska bezrobocia oraz regionalnego jego zróżnicowania⁸. Wiąże się ono ze strukturą produkcji, elastycznością rynków pracy i mobilnością siły roboczej zarówno w ujęciu wewnątrzrajowym, jak i w ramach jednolitego obszaru walutowego. W wielu sytuacjach rosnące bezrobocie i jego silne dywergencje przestrzenne stanowią poważny argument przemawiający za utrzymaniem własnych walut narodowych.

Negatywne skutki bezrobocia ujawniają się zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej unii monetarnej. Problem ten wiąże się z efektywnością funkcjonowania poszczególnych gospodarek członkowskich, a także z ich zdolnością i tempem tworzenia nowych miejsc pracy. Istnienie bezrobocia oznacza niewykorzystane ręce do pracy, zdolności, możliwości i rugowanie kapitału ludzkiego⁹. Wysoki poziom bezrobocia uważany jest za jeden z głównych dylematów rynku pracy, zarówno w wymiarze indywidualnych jednostek, jak i całości społeczeństwa¹⁰.

⁸ H.P. Grüner, C. Hefeker, *How Will EMU Affect Inflation and Unemployment in Europe?*, "Scandinavian Journal of Economics" 1999, vol. 101, no. 1, s. 33; A. Organiściak-Krzykawska, *Współczesne problemy polskiego rynku pracy na tle krajów UE*, [w:] *Rynek pracy w Polsce – tendencje, uwarunkowania i polityka państwa*, red. E. Kwiatkowski, L. Kucharski, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010, s. 29.

⁹ R.W. Włodarczyk, *Zróżnicowanie bezrobocia w regionach NUTS 2 krajów Unii Europejskiej*, [w:] *Rynek pracy w Polsce – tendencje, uwarunkowania i polityka państwa*, red. E. Kwiatkowski i L. Kucharski, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010, s. 175.

¹⁰ J. Kostrzewska, *Analiza bezrobocia w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, [w:] *Przestrzennoczasowa analiza rynku pracy w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, red. A. Malina, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2008, s. 83.

Tabela 1. Stopa bezrobocia w krajach UGW i UE-15 w latach 1999-2010 (w %)

Region	Lata					Zmiana w okresie 1999–2008	Średnia w latach 1999–2008	Zmiana w okresie 1999–2010
	1999	2003	2006	2008	2010 ^a			
UE-15	9,4	8,1	7,8	7,1	9,5	-2,3	7,9	0,1
UGW-12 ^b	10,2	8,9	8,4	7,6	9,9	-2,6	8,6	-0,3
UGW-16 (strefa euro)	9,3	8,8	8,3	7,5	10,0	-1,8	8,4	0,7

Objaśnienia: a – dane za marzec 2010 r.; b – dotyczy 12 krajów, które tworzyły UGW 1 stycznia 2001 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy Eurostatu (baza: General and regional statistics/Regions and cities/Regional Labour market statistics).

Temat bezrobocia jest więc szczególnie zastanawiający w odniesieniu do strefy euro. W tab. 1 zawarto podstawowe informacje na temat kształtowania się stopy bezrobocia w krajach UE-15, strefy euro (UGW-16) oraz UGW-12. Dane te pokazują, że w latach 1999-2008 pojawiła się korzystna tendencja, gdyż doszło do obniżenia stopy bezrobocia o 1,8-2,6 punktu proc. Mimo to w 2008 roku stopa ta nadal oscylowała wokół 7-8%, co stawiało ten region w dość niekorzystnej sytuacji z punktu widzenia globalnego wykorzystania dostępnych zasobów siły roboczej. Kryzys na światowych rynkach finansowych niestety odwrócił pozytywną tendencję i spowodował wzrost stopy bezrobocia w rozpatrywanym regionie do ok. 9-10%.

Bardziej szczegółowe dane zawarte są w tab. 2. Pokazują one zróżnicowanie stopy bezrobocia w poszczególnych szesnastu krajach UGW w okresie 1999-2008 i zostały opracowane w oparciu o wyniki osiągnięte w regionach NUTS 2. Analizując wspomniane dane, można wyciągnąć następujące wnioski:

- w 2008 roku najwyższymi stopami bezrobocia charakteryzowały się regiony hiszpańskie (średnio 10,6%), francuskie (8,6%), greckie (8,0%) i słowackie (7,8%);
- z kolei w analogicznym roku najniższe stopy bezrobocia zanotowały regiony holenderskie (2,9%), austriackie (3,4%) i słoweńskie (4,2%) oraz Cypr (3,7%);
- w całym badanym okresie (lata 1999-2008) zaszły istotne zmiany w poziomie bezrobocia regionalnego. Największe postępy zaobserwowano w regionach słowackich (spadek o 6,4 punktu proc.), francuskich (o 5,1 punktu proc.) i fińskich (o 4,1 punktu proc.). Odwrotne tendencje wystąpiły w regionach portugalskich (wzrost o 2,4 punktu proc.) i irlandzkich (o 0,2 punktu proc.) oraz w Luksemburgu (o 2,4 punktu proc. – tab. 2).

Ze względu na brak bieżących danych w regionach poszczególnych krajów strefy euro informacje dotyczące bezrobocia w okresie 2008-2010 uzyskano na podstawie kategorii zagregowanych. W tab. 2 pokazano, że największe pogorszenie sytuacji na rynku pracy strefy euro wystąpiło w Hiszpanii (wzrost stopy bezrobocia o 10 punktów proc. do poziomu 19,2%) oraz w Irlandii (wzrost o 8,2 punktu proc. do wysokości 13,1%). Na uwagę zasługuje jeszcze wzrost bezrobocia w Słowacji,

Portugalii, Finlandii, Francji, Grecji oraz na Cyprze. Z kolei kryzys finansowy okazał się najmniej dotkliwy dla rynków pracy w Niemczech (spadek stopy bezrobocia o 0,3 punktu proc.) oraz w Austrii, Luksemburgu, Belgii, Holandii, Słowenii i na Malcie, gdzie wystąpiły niewielkie przyrosty stóp bezrobocia.

Tabela 2. Zróżnicowanie stopy bezrobocia w krajach UGW w latach 1999-2008 (w %)

Kraj	Lata								Zmiana w okresie 1999-2008	Zmiana w okresie 2008-2010 ^d
	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008		
Belgia	7,8	6,2	7,8	7,9	8,0	7,6	6,7	6,4	-1,5	1,1
Niemcy	8,1	6,9	9,0	9,9	10,5	9,7	8,1	7,0	-1,1	-0,3
Irlandia	6,1	4,2	4,9	4,6	4,3	4,4	4,6	6,3	0,2	8,2
Grecja	11,7	10,8	10,2	10,8	10,2	9,4	8,6	8,0	-3,7	2,4
Hiszpania	14,4	9,3	10,0	10,0	9,1	8,5	8,2	10,6	-3,9	10,0
Francja	13,7	10,0	9,8	10,3	10,0	10,1	9,2	8,6	-5,1	2,4
Włochy	9,2	7,2	6,6	6,7	6,6	5,9	5,4	6,0	-3,2	2,1
Cypr	5,5	4,0	4,1	4,3	5,3	4,5	3,9	3,7	-1,8	2,7
Luksemburg	2,4	1,8	3,7	5,1	4,5	4,7	4,1	5,1	2,7	1,0
Malta	6,0	7,1	7,6	7,2	7,3	6,9	6,5	6,0	0,0	1,1
Holandia	3,8	2,4	3,7	4,7	4,8	4,0	3,2	2,9	-0,9	1,4
Austria	3,4	3,1	3,7	4,4	4,7	4,2	3,8	3,4	0,0	0,9
Portugalia	4,5	4,1	5,6	5,9	6,5	6,7	6,9	7,0	2,4	3,0
Słowenia	6,2	6,7	7,0	6,6	6,3	5,7	4,7	4,2	-2,0	1,5
Słowacja	14,3	16,7	15,0	15,9	13,2	10,9	9,4	7,8	-6,4	3,9
Finlandia	11,0	10,0	9,7	9,4	9,1	8,3	7,4	6,9	-4,1	2,5

Objaśnienia: c – jest to średnia stopa bezrobocia w danym roku, wyliczona jako średnia geometryczna stóp bezrobocia zanotowanych przez odpowiednie regiony NUTS 2; jedynym wyjątkiem są jednoregionalne kraje (Cypr, Luksemburg i Malta), gdzie powyższe stopy bezrobocia są również odpowiednio dla całego kraju; d – zmiany stopy bezrobocia w punktach proc. w I kwartale 2010 r. w porównaniu z I kwartałem 2008 r.

Źródło: jak dla tab. 1.

Biorąc pod uwagę zasadniczy cel artykułu, warto się zastanowić nad porównaniem przeciętnej stopy bezrobocia w okresie 1999-2008 w poszczególnych regionach NUTS 2. Pewnym punktem odniesienia dla względnego poziomu regionalnej stopy bezrobocia w Eurolandzie może być przeciętna stopa bezrobocia w okresie 1999-2008, która wyniosła 8,4% (tab. 1). Uwzględniając to, należy zauważyć, że wśród 173 badanych regionów 69 z nich zanotowało średnią stopę bezrobocia niższą niż przeciętna dla strefy euro (tab. 3). Oznacza to, że ok. 40% regionów NUTS 2 miało przeciętną stopę bezrobocia niższą niż średni poziom dla UGW. Prym wiodły tutaj przede wszystkim regiony holenderskie, portugalskie, słoweńskie i irlandzkie, a także Cypr, Luksemburg oraz Malta. Wynik ten wskazuje też, że w ok. 60% regionów NUTS 2 zaobserwowano znacznie wyższą stopę bezrobocia w porównaniu

z całym obszarem Eurolandu i były to głównie regiony: hiszpańskie (14 regionów), francuskie (14), niemieckie (13), greckie (10) oraz włoskie (8).

Tabela 3. Natężenie bezrobocia w regionach NUTS 2 w 2008 r.

Przedział średniej stopy bezrobocia	Liczba regionów NUTS 2 w strefie euro	Udział (w %)
Mniej niż 8,4%	69	39,9
Więcej niż 8,4%	104	60,1

Źródło: jak dla tab. 1.

Analiza informacji zawartych w tab. 4 wskazuje, że wśród regionów o najniższej stopie bezrobocia wyróżniały się: włoska Provincia Autonoma Bolzano/Bolzen [ITD1] (2,3%), austriacki Tyrol [AT33] (2,6%) oraz Salzburg [AT32] (2,7%), a także holenderski Utrecht [NL31] (2,7%), Zeeland [NL34] (2,9%) i Noord-Brabant [NL41] (2,9%)¹¹. Z kolei największe trudności z wykorzystaniem zasobów siły roboczej odnotowały regiony: francuskie Martinique [FR92] (22,7%), Guadeloupe [FR91] (25,6%), Guyane [FR93] (25,7%) i Reunion [FR94] (30,0%) oraz słowacki Východné Slovensko [SK04] (20,4%).

Tabela 4. Zróżnicowanie stopy bezrobocia^e w regionach NUTS 2 UGW w latach 1999-2008 (w %)

Symbol regionu NUTS 2	\bar{u}	Symbol regionu NUTS 2	\bar{u}	Symbol regionu NUTS 2	\bar{u}	Symbol regionu NUTS 2	\bar{u}
BE10	15,5	DED1	16,0	FR24	7,3	LU00	3,4
BE21	5,4	DED2	16,0	FR25	7,6	MT00	6,8
BE22	5,6	DED3	18,0	FR26	7,7	NL11	5,0
BE23	4,8	DEE0	16,5	FR30	13,3	NL12	3,8
BE24	4,2	DEF0	7,9	FR41	9,2	NL13	4,3
BE25	3,8	DEG0	14,5	FR42	6,7	NL21	3,3
BE31	7,2	IE01	5,3	FR43	7,5	NL22	3,0
BE32	13,1	IE02	4,4	FR51	7,8	NL23	3,8
BE33	11,3	GR11	10,6	FR52	6,9	NL31	2,7
BE34	7,1	GR12	10,5	FR53	8,3	NL32	3,3
BE35	9,7	GR13	15,0	FR61	9,0	NL33	3,5
DE11	5,1	GR14	10,3	FR62	8,2	NL34	2,9
DE12	5,7	GR21	11,4	FR63	7,1	NL41	2,9
DE13	4,8	GR22	10,0	FR71	7,6	NL42	3,7

¹¹ Regiony te znalazły się w ramach tzw. złotego trójkąta, w którym koncentruje się regionalna zamożność (wytworza blisko 50% PKB UE-15). W ujęciu przestrzennym rozciąga się między regionami: North Yorkshire (Wielka Brytania), Franche Comté (Francja) i Hamburg (Niemcy) [Pietrzyk, 2005, s. 330].

Tabela 4. cd.

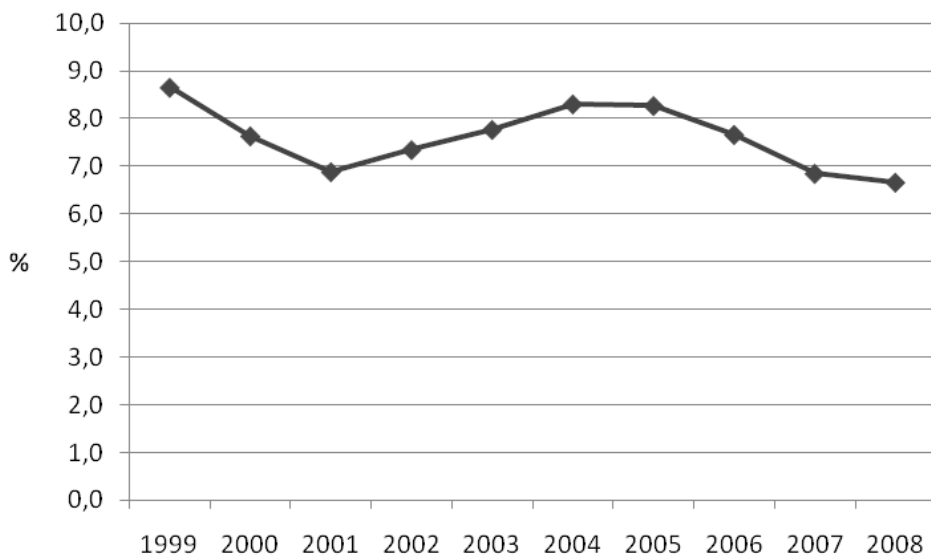
DE21	4,1	GR24	11,2	FR81	12,5	AT12	3,6
DE22	4,9	GR25	8,4	FR82	11,1	AT13	7,3
DE23	5,4	GR30	9,2	FR83	13,2	AT21	3,6
DE24	7,3	GR41	8,2	FR91	25,6	AT22	3,6
DE25	6,6	GR42	10,4	FR92	22,7	AT31	3,2
DE26	5,7	GR43	7,2	FR93	25,7	AT32	2,7
DE27	4,9	ES11	11,2	FR94	30,0	AT33	2,6
DE30	16,6	ES12	10,6	ITC1	5,1	AT34	3,5
DE41	19,2	ES13	9,3	ITC2	3,7	PT11	6,4
DE42	16,1	ES21	8,8	ITC3	6,2	PT15	5,3
DE50	11,6	ES22	5,7	ITC4	3,9	PT16	3,8
DE60	8,7	ES23	6,4	ITD1	2,3	PT17	7,2
DE71	6,6	ES24	6,2	ITD2	3,3	PT18	7,8
DE72	7,1	ES30	7,9	ITD3	3,7	PT20	4,6
DE73	7,8	ES41	10,3	ITD4	4,1	PT30	4,5
DE80	18,6	ES42	10,2	ITD5	3,5	SI01	7,2
DE91	9,2	ES43	17,1	ITE1	5,2	SI02	5,0
DE92	8,3	ES51	8,6	ITE2	5,6	SK01	6,2
DE93	7,3	ES52	10,4	ITE3	4,7	SK02	12,8
DE94	7,2	ES53	7,7	ITE4	8,6	SK03	18,6
DEA1	8,2	ES61	17,7	ITF1	6,9	SK04	20,4
DEA2	7,3	ES62	10,4	ITF2	11,5	FI13	12,2
DEA3	7,4	ES63	17,6	ITF3	17,2	FI18	6,8
DEA4	7,6	ES64	16,1	ITF4	14,3	FI19	8,8
DEA5	9,2	ES70	12,3	ITF5	13,5	FI1A	11,5
DEB1	6,5	FR10	8,5	ITF6	18,1	FI20	7,6
DEB2	5,5	FR21	9,4	ITG1	17,9	-	-
DEB3	6,6	FR22	10,0	ITG2	15,0	-	-
DEC0	7,9	FR23	9,5	CY00	4,3	-	-

Objaśnienia: e – jest to średnia stopa bezrobocia (\bar{u}) dla określonego regionu NUTS 2, wyliczona jako średnia geometryczna stóp bezrobocia zanotowanych przez te regiony w kolejnych latach okresu 1999-2008.

Źródło: jak dla tab. 1.

Na rys. 1 zaprezentowano tendencje w rozwoju regionalnej stopy bezrobocia w okresie 1999-2008, wyliczonej dla każdego roku na podstawie 173 regionów NUTS 2, które funkcjonują w ramach strefy euro. Wartości te sugerują, że przeciętna regionalna stopa bezrobocia uległa obniżeniu w całym badanym okresie o 2 punkty proc., tj. z poziomu 8,7% w 1999 roku do 6,7% w 2008. Interpretując bardziej szczegółowo przebieg tego zjawiska w strefie euro, można powiedzieć, że na poziomie regionów NUTS 2 stopa bezrobocia wykazywała typową cykliczność wahań. Znacząca była poprawa sytuacji w zakresie bezrobocia w latach 1999-2001 i 2005-2008.

Z kolei niekorzystny kierunek zmian zaobserwowano w okresie 2002-2004 i z dużym prawdopodobieństwem można przypuszczać, że podobna sytuacja była w okresie 2009-2010.

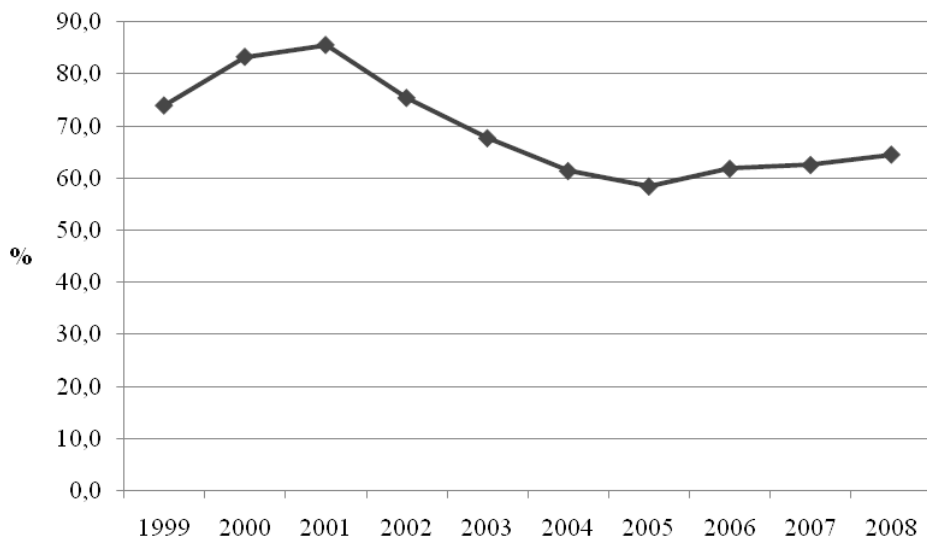
Rys. 1. Przebieg średniej stopy bezrobocia w regionach NUTS 2 krajów strefy euro w latach 1999-2008

Źródło: obliczenia własne na podstawie: jak dla tab. 1 oraz J. Józwiak, J. Podgórski, *Statystyka od podstaw*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2006, s. 19-61.

Cenne informacje płyną z przeprowadzonych obliczeń stopnia zmienności stóp bezrobocia w czasie. Wskazują one, że w miarę zaawansowania integracji monetarnej zmniejszało się regionalne zróżnicowanie bezrobocia w strefie euro (rys. 2). Zbliżone konkluzje wynikają również z badań na poziomie krajowym w UGW¹². Szczególnie widoczne skutki wystąpiły w latach 2002-2005, kiedy to nastąpiło ograniczenie współczynnika zmienności stopy bezrobocia między regionami NUTS 2 z ok. 85% do poniżej 60%. Jak zauważają Buti i Gaspar, nie należy tego łączyć jedynie z wprowadzeniem euro, albowiem w dużej mierze tendencje te mogły wynikać z wcześniejszych przygotowań krajów do przyjęcia wspólnej waluty¹³. Poza tym był to z pewnością efekt większej integracji gospodarczej i finansowej, a szczególnie też wynik wzrostu elastyczności i mobilności rynków pracy w Europie. Pew-

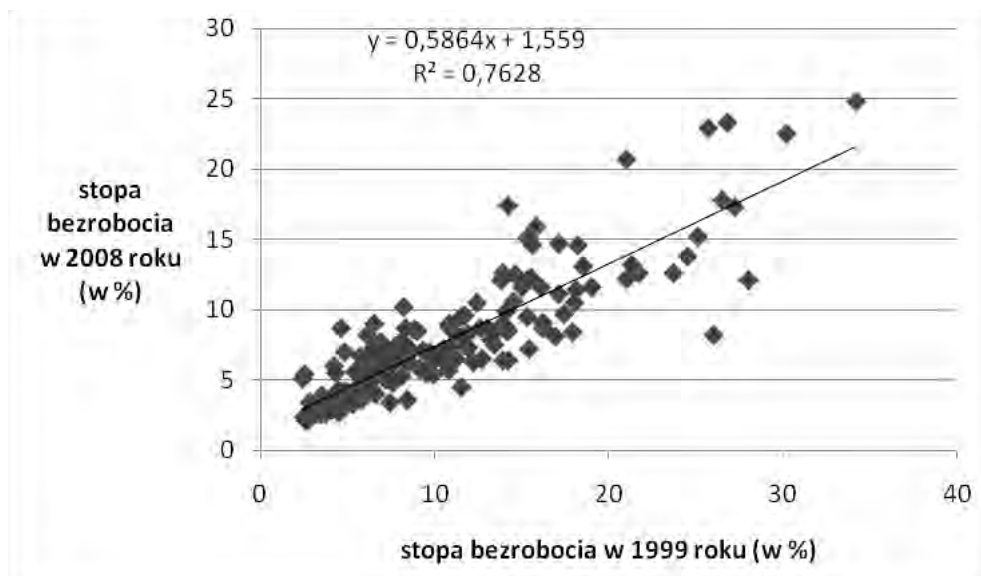
¹² R.W. Włodarczyk, *Regionalne zróżnicowanie bezrobocia w krajach strefy euro*, [w:] *Polityka gospodarcza w Polsce i Unii Europejskiej na początku XXI w.*, red. A. Bartczek, A. Lorek i A. Rączaszek, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2009, s. 377-387.

¹³ M. Buti, V. Gaspar, *The first ten years of the euro*, 24 December 2008, (www.VoxEU.org).

Rys. 2. Współczynnik zmienności regionalnej stopy bezrobocia w strefie euro w latach 1999-2008 (przykład regionów NUTS 2)

Źródło: obliczenia własne na podstawie: jak dla rys. 1.

Rys. 3. Zależność regionalnych stop bezrobocia w strefie euro w latach 1999 i 2008 (przykład regionów NUTS 2)

Źródło: obliczenia własne na podstawie: jak dla rys. 1.

ne wątpliwości może budzić kierunek zmian zaobserwowany w latach 2006-2008. Zauważa się bowiem w tym zakresie powolne narastanie dywergencji między regionami NUTS 2, choć trzeba podkreślić, że odbywa się to w sposób nader powolny. Jednakże tendencje takie są niepokojące i mogą świadczyć o braku trwałości w upodobnianiu się regionalnych stóp bezrobocia w strefie euro.

Interesujące może być porównanie zmienności i średniego poziomu regionalnych stóp bezrobocia w czasie. Na podstawie rys. 1 i 2 widać wyraźnie, że ujawniło się tutaj asynchroniczne zachowanie powyższych kategorii. Rosnąca (malejąca) przeciętna regionalna stopa bezrobocia wiązała się ze spadkiem (wzrostem) zróżnicowania tej stopy między regionami NUTS 2. Można to wytłumaczyć małymi zmianami i silną inercyjnością bezrobocia – pomimo wahań ogólnej koniunktury w gospodarce i na rynkach pracy – szczególnie w regionach narażonych na wysokie bezrobocie. Przykładowo, w warunkach poprawy koniunktury większość regionów z niskim i średnim bezrobociem doświadczała jego obniżenia, co skutkowało niższą przeciętną regionalną stopą bezrobocia w strefie euro. Jednocześnie regiony te znacznie oddalały się od regionów z wysokim i słabo labilnym bezrobociem, powodując zarazem wzrost zmienności tej stopy na poziomie całego ugrupowania monetarnego.

Obserwując regionalne stopy bezrobocia w latach 1999 i 2008, można być przekonanym o względnie wysokiej ich inercyjności. Przeciętnie biorąc, poziom bezrobocia w 2008 r. był niższy i stanowił ok. 60% stopy bezrobocia z 1999 r. Regiony NUTS 2, które miały wysokie bezrobocie w 1999 r., nadal notowały znaczny jego poziom w 2008 r. (rys. 3). Wykorzystując dane z tab. 5, najbardziej trwale bezrobocie obserwowano w tych regionach NUTS 2, które w 1999 r. notowały względnie niską stopę bezrobocia, a mianowicie na poziomie niższym niż 7%. Tutaj stopa bezrobocia w 2008 r. wynikała w ok. 80% z poziomu tej stopy w 1999 r. i należy uznać to za pozytywną cechę.

Tabela 5. Siła inercji stopy bezrobocia dla regionów NUTS 2 w strefie euro w latach 1999 i 2008

Wyszczególnienie	regiony A–C	grupa A	grupa B	grupa C
β	0,586	0,806	0,427	0,581
R^2	0,763	0,424	0,262	0,441

Objaśnienia: β – współczynnik kierunkowy funkcji regresji; R^2 – współczynnik determinacji; A – regiony NUTS 2, które zanotowały w 1999 roku stopę bezrobocia na poziomie 7% i mniej; B – regiony NUTS 2, które zanotowały w 1999 roku stopę bezrobocia na poziomie powyżej 7% i nie więcej niż 14%; C – regiony NUTS 2, które zanotowały w 1999 roku stopę bezrobocia na poziomie wyższym niż 14%.

Źródło: obliczenia własne na podstawie: jak dla rys. 1.

Najniższą inercyjność miały regiony ze stopą bezrobocia od 7 do 14%, gdzie zależność powyższa przejawiała się jedynie w ok. 40%. Relatywnie niższa zależność bezrobocia w czasie również i w tym przypadku jest pozytywna, gdyż wiele z tych

regionów poprawiło swój wynik. Względnie najtrudniejsza była sytuacja w regionach mających duże problemy z bezrobociem, gdzie wystąpiła jednak silna inercja bezrobocia w czasie.

4. Podsumowanie

Reasumując, w strefie euro zauważalne było znaczne regionalne zróżnicowanie popytu na pracę i bezrobocia. Analiza bezrobocia w regionach NUTS 2 strefy euro pokazała, że w okresie 1999-2008 poczyniono znaczne postępy w ograniczaniu tego niekorzystnego zjawiska gospodarczego. Również wyraźnie zostało zredukowane zróżnicowanie regionalnej stopy bezrobocia. Mimo to niepokojące są tendencje zaobserwowane na poziomie poszczególnych krajów strefy euro w latach 2008-2010, a także fakt, że ponad 60% regionów NUTS 2 ma stopę bezrobocia wyższą niż średni poziom w UE-15. Poza tym obserwuje się względnie wysoką inercyjność bezrobocia regionalnego, czego uzewnętrznieniem jest to, że w 2008 r. stopa bezrobocia w regionach NUTS 2 była przeciętnie w 60% zależna od analogicznej stopy w 1999 r.

Literatura

- Buti M., Gaspar V., *The first ten years of the euro*, 24 December 2008, (www.VoxEU.org).
- Caroleo F.E., Destefanis S., *The European Labour Market. Regional Dimensions*, Physica-Verlag, Heidelberg–New York 2006, s. 1-7.
- De Grauwe P., Aksoy Y., *Are Central European countries part of the European Optimum Currency Area?*, [w:] *Inclusion of Central European Countries in the European Monetary Union*, red. P. De Grauwe i V. Lavrac, Kluwer Academic Publishers, Boston–Dordrecht–London 1999, s. 13-36.
- Decressin J., Fatas A., *Regional Labour Market Dynamics in Europe*, “CEPR Discussion Paper”, no. 1085, December 1994, s. 1-18.
- Eurostat – bazy danych statystycznych (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>).
- Grüner H.P., Hefeker C., *How Will EMU Affect Inflation and Unemployment in Europe?*, “Scandinavian Journal of Economics” 1999, vol. 101, no. 1, s. 33-47.
- Józwiak J., Podgórski J., *Statystyka od podstaw*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2006.
- Kenen P.B., *The Theory of Optimum Currency Areas: An Eclectic View*, [w:] *Monetary Problems of the International Economy*, red. R.A. Mundell i A.K. Swoboda, Chicago 1969, s. 41-60.
- Kostrzewska J., *Analiza bezrobocia w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, [w:] *Przestrzenno-czasowa analiza rynku pracy w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, red. A. Malina, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2008.
- Kotlorz D., Zagóra-Jonszta U., *Rynek pracy w teorii i praktyce*, Prace Naukowe, Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Katowice 1998.
- Malarska A., *Bezrobocie w Polsce w ujęciu regionalnym. Studium statystyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.
- McKinnon R.I., *Optimum currency areas*, “American Economic Review” 1963, vol. 53, no. 4, s. 717-725.
- Mundell R.A., *A Theory of Optimum Currency Areas*, “The American Economic Review” 1961, vol. 51, issue 4, September, s. 657-665.

- Organiściak-Krzykawska A., *Współczesne problemy polskiego rynku pracy na tle krajów UE*, [w:] *Rynek pracy w Polsce – tendencje, uwarunkowania i polityka państwa*, red. E. Kwiatkowski, L. Kucharski, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010, s. 29-46.
- Włodarczyk R.W., *Regionalne zróżnicowanie bezrobocia w krajach strefy euro*, [w:] *Polityka gospodarcza w Polsce i Unii Europejskiej na początku XXI w.*, red. A. Barteczek, A. Lorek i A. Rączaszek, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2009, s. 377-387.
- Włodarczyk R.W., *Zróżnicowanie bezrobocia w regionach NUTS 2 krajów Unii Europejskiej*, [w:] *Rynek pracy w Polsce – tendencje, uwarunkowania i polityka państwa*, red. E. Kwiatkowski i L. Kucharski, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010.

DIRECTION AND TENDENCY FOR CHANGES IN UNEMPLOYMENT IN EUROZONE

Summary: The aim of this article is to show directions and tendency for unemployment in NUTS 2 regions in Eurozone in 1999-2008. The basis for the statistical analysis is data from Eurostat about the number of unemployed in NUTS 2 regions in Eurozone. We used Microsoft Office Excel and Gretl in preparing the analyses. The empirical analysis confirms that the decrease of the unemployment and its spatial differences across NUTS 2 regions in Eurozone was observed in 1999-2008. However, there was also a certain diversity of region and unemployment in Eurozone. More than 60% of NUTS 2 regions in Euroland experienced unemployment rate higher than the average level in the European Union.